

Sigui -ós o el sufix pre-romà -òciu, tant aqueix com el següent, seran també derivats del celtisme que ha donat *Lladros*. En el següent, tenim el sufix anàleg -òciu, duplicat com en *Cardós / Cardús, Ferrós / Ferrús, Querós / Caruç*. «Lugar del Soler Ladrús» entre Anoia i Segarra, prop de St. Martí Sesgueioles, en el camí de Guissona; segons la bona monografia i mapa, p.p. el llicenciat Mirambell, rector de St. Martí, princ. S.XIX, p.9 (*Biblioteca de Cat.*).

Lladura, V. Lledura, apèndix a *Lladorre Lladrús, El Soler de-* (prop de Calaf), V. *Soler i Lladros*

LLADURS

Parròquia, amb l'església 5 k. al N. de Solsona, formant municipi amb diversos llogarets menors.

PRON. POPULAR: *ladúrs* molt predominant sobre *ladúrs*: de manera que hauria valgut més adoptar, amb caràcter ortogràfic, *Ladurs*, com ho feia encara Madoz, en el seu excel·lent *Diccionario* de 1848. La pronúncia amb *LL-* ha pres peu fermament a Solsona, i entre la gent administrativa i eclesiàstica d'aquesta ciutat, on ja la va anotar Casac. el 1920.

Però jo en les meves enquestes dels llocs, l'any 1963 (XXXVIII, 174-176), vaig poder anar observant que allí tots pronunciaven *ladúrs*. Aquell any i el següent vaig anar-ho anotant a tots els pobles i llogarets circumdants, començant per l'inf. local, home molt respectat per la gent, i molt precís i coneixedor, que deia *ladúrs* a cada pas; igual, el de *Cinca*, llogaret agreg. a Lladurs (XXXVIII, 174. 16, 22...); també era de parlar molt espontani i envellit el de St. Andreu dels Torrents i ho digué igual (178,24, 179.15, 180.16); també a Navès-Busa (151.10, 16) ; a Canals («Isanta és de *ladúrs*» deia «El Baró», 154.19). I dins Solsona mateix vaig oir 5 vegades *ladúrs* en la conversa de gent senzilla: «la ribera de *ladúrs*» (XLVI, 78.34, 78.38, 79. 25, 80.40, «dues cases que ja són de *ladúrs* 81.21). D'altres vegades vaig oir-ho així, a l'amo de Guilanyà,, a Besora, a Timonedà.

Amb *l-* o sigui *ladúrs*, vaig oir només al pastor que m'informà a La Llena (però ara sovint els pastors són forasters llogats temporalment); i un taxista de Castellar de la Ribera vacil·lava entre *la-* i *la-*. També gent de més lluny i tot: a Alinyà (1957, XVIII) El Secretari de l'Ajuntament de Solsona, i l'arxiver, Dr. Llorens, sí que deien *ladúrs*, i amb insistència.¹

MENCIONS ANT. 839: Acte C.SdÜrg.: *Ladurci* (ed. PPPujol, nº 84); 983: «ecclesia Scte. Marie de *Ladurcio*» (SerraV., *Pinós Mipl.* III, 90); 992: *Ladurci* (MiretS., *Castellbò*, 42); 993: *Ladurci* en el testament del Comte Borrell (*MarcaH.* col. 946.50); 997:

Ladurcio (MiretS., *Castellbò*, 39); 999: *La Durce* (doc. llegit a l'arx. de Solsona);² 1001: «--- uxori meae in castro *Llaturci*»;³ 1037: *Ladurc* (cita més llarga, supra s.v. *Cardener*); 1040: «in ape. de *Solsona* vel de *Ladurci* --- in via qui discurrit ad mont *Elezedano*» (cf. s.v. *Alzedà*).

Segueixen moltes mencions de la 2ª meitat del S. XI i dels següents; 1051: *La Turci*; 1052: *Ladurc*, junt amb *Lavansa*; 1054: «comit. Urgelli, in ape. de Sti. Martini, infra fines de *Ladurcii*, afr. I in mont *Elezdano* --- IV Sta. Maria de *Ladurco*»; 1062: «Altarags --- afr. N. in te. de *La Duro*»; 1067: «*Ladurco* --- Isanta»; 1074: *Ladurci*; 1076: *Ladurcii*; 1080: *Ladurcii*; 1083: *Ladurzi*; doc del S.XI, indata: 15 *Ladurc* (junt amb El Guspi); Id. «baiulia --- in *Laduro*»; Id. test. sacramental de Babot: «*Ladurc* --- Corrà ---». En una llista indata, del S.XIII: *Kast. de Ladurcz* --- *Navel* --- (*Cart. de Tavèrnoles*, p. 59; 1359: *Ladurs* (*CoDoACA* XIII).

ETIM. Comencem per fer una anàlisi fonètica i lingüística de les formes antigues i modernes del nom, anticipant des d'ara que parteixo d'un ètomon *lŭrtŭrci*.

1) En les mencions antigues apareix tot seguit un tipus aferètic *LATURCI*: amb *-T-* figura en una sèrie de mencions ben antigues, anys 1001, 1022, 1051, si bé és cert que n'hi ha mitja dotzena d'anteriors ja escrites amb *-d-*, des de 839; però és forçós que l'ètomon tingués *-T-*, car altrament, per una llei fonètica (sense excepcions en català) la *-D-* s'hauria perdut; mentre la *-d-* o *-t-* és unànime i en nombre de 21 mencions.

2) La *U* tònica havia de ser breu en l'ètimon, perquè no hi havia *U* llargues en ibèric ni tampoc en llatí (almenys davant *R+* cons.) però tot i essent breu no es va canviar en *o*, perquè ho privà la metafoia de la *-I* final.

3) La *-s* o *-ç* final del nom no ve d'ensordiment d'una sonora: perquè sempre apareix escrit amb *-ç* (grafies *-c*, o *-ci*, *-ço* etc.) (entre 21 mencions *Ladurzi* de 1083 és excepció tardana i única).

4) En les dades antigues hi ha sempre *La-*, no *Le-*; val a dir que en la pron. actual la vocal és neutra (la distinció no comença fins més a l'O. i no esdevé fixa, fins més enllà del Segre).

5) La pronúncia moderna amb *l-* i no *l-* prova que al davant s'hi havia esvaït una vocal. Cas anàleg al de *Lasquarri* i *Laquar* (*La Quar*) < *ILACORRE*, *E.T.C.* I 110, II, 98); per més que l'afèresi ací ja es registri el 839, la pronúncia amb *l-* n'és prova inconclusa.

6) Com que la *-I-* interna era breu (per tant esdevenia *e*, en la pron. oriental, la inicial *lə* sonava igual que els innombrables mots i topònims femenins amb article. D'ací que els escribes vagin grafiar *La-* unànimes; causa comprovada per la repetida